

8. Основні показники діяльності банків України / Офіційний сайт Національного банку України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>
9. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bank.gov.ua>
10. Показники банківської діяльності / Асоціація українських банків // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://aub.org.ua/>
11. Про інвестиційну діяльність / Закон України № 1560-ХІІ від 18.09.1991 р. // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>

Заславская О.И., Коваль Г.С.

Ужгородский национальный университет

СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ, ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ КОММЕРЧЕСКИХ БАНКОВ УКРАИНЫ

Аннотация

В статье освещены теоретические положения и сущность инвестиционной деятельности банков. Осуществлен анализ объемов и структуры кредитно-инвестиционного портфеля банковского сектора Украины. Исследованы основные причины низкой эффективности инвестиционной составляющей деятельности украинских банков. Рассмотрены проблемы развития банковской инвестиционной деятельности в современных условиях. Предложены пути активизации банковской деятельности в сфере инвестирования и финансовой поддержки реального сектора экономики Украины.

Ключевые слова: банк, инвестиции, инвестиционная деятельность, кредит, кредитно-инвестиционный портфель, ценные бумаги.

Zaslavska O.I., Koval G.S.

Uzhgorod National University

CURRENT STATUS, PROBLEMS AND PERSPECTIVES OF INVESTMENT ACTIVITY OF THE COMMERCIAL BANKS IN UKRAINE

Summary

The theoretical principles and essence of investment activity of the banks were investigated in the article. The volume and structure of credit and investment portfolio of the banking sector of Ukraine were analyzed. There were researched the main reasons for the low efficiency of investment component of the Ukrainian banks' activity. The problems of the banking investment activity in modern conditions were considered. There were suggested the ways of intensification of banking activities in the area of investment and financial support of the real economy of Ukraine.

Keywords: bank, investments, investment activity, credit, credit and investment portfolio, securities.

УДК 364.48

РОЗВИТОК ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА В СИСТЕМІ ФІНАНСУВАННЯ ОБ'ЄКТІВ СОЦІАЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

Ільїн С.В.

Донецький національний університет

У статті досліджено сутність і роль державно-приватного партнерства, його роль у розвитку соціальної інфраструктури. Розглянуто основні форми і передумови впровадження державно-приватного партнерства в Україні. У дослідженні визначено сучасні проблеми, що перешкоджають державно-приватному партнерству в Україні та запропоновані рекомендації щодо його розвитку. Обґрунтовано необхідність розроблення та впровадження концепції розвитку державно-приватного партнерства як інструменту фінансування об'єктів соціальної інфраструктури. Систематизовано основні заходи щодо сприяння розвитку державно-приватного партнерства в Україні.

Ключові слова: соціальна інфраструктура, об'єкти соціальної інфраструктури, фінансування соціальної інфраструктури, державно-приватне партнерство, заходи щодо сприяння розвитку державно-приватного партнерства.

Постановка проблеми. Сьогодні, в умовах загострення протиріч в країні, коли все більш наочно проявляються тенденції до погіршення економічної ситуації та загострення фінансової кризи, досягнення стратегічних цілей держави неможливо без партнерства державних органів влади з пред-

ставниками приватного бізнесу. Дефіцит бюджету, скорочення доходів та видатків державного бюджету не дозволяють здійснювати масштабні, стратегічні проекти, що лежать в основі високої конкурентоспроможності України, та потребує пошуку додаткового позабюджетного фінансування. За та-

ких умов набуває актуальності питання дослідження сутності державно-приватного партнерства як інструменту фінансування об'єктів соціальної інфраструктури, визначення форм і способів реалізації державно-приватного партнерства відповідно до сучасних умов, що дозволить покращити рівень фінансування соціальної інфраструктури країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у розвиток теоретико-методологічних основ, концепцій і підходів до дослідження проблем соціальної інфраструктури, особливостей становлення та розвитку державно-приватного партнерства в Україні здійснили такі вітчизняні науковці, як О. Амоша [1], В. Антонюк, Н. Бондар [2], В. Борденюк, Н. Борецька, В. Варнавський, З. Варналій, О. Вінник [3], В. Геєць, І. Гнибіденко, В. Ільяшенко, О. Кожемяченко, А. Колот, П. Круш, А. Мельник, Г. Монастирський, В. Новиков, О. Новикова, Н. Оленцевич, О. Осауленко, К. Павлюк [4], В. Перверзев, О. Поплавська, В. Скуратівський та інші.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. У той же час проблеми розвитку державно-приватного партнерства та його ефективного використання у системі фінансування об'єктів соціальної інфраструктури залишаються малодослідженими і потребують подальших розробок, особливо у контексті вибору інструментів розвитку державно-приватного партнерства, його ресурсного забезпечення, визначення та вдосконалення механізмів його регулювання. Дослідження особливостей розвитку державно-приватного партнерства в Україні дозволить розробити заходи щодо сприяння розвитку державно-приватного партнерства, що сприятимуть підвищенню його ефективності та забезпечать ефективний розвиток об'єктів соціальної інфраструктури.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є дослідження сутності та ролі державно-приватного партнерства у розвитку соціальної інфраструктури, визначення сучасних проблем, що перешкоджають розвитку державно-приватного партнерства в Україні, та систематизація основних заходів щодо сприяння розвитку державно-приватного партнерства.

Виклад основного матеріалу. За умов недостатнього рівня фінансування реалізація проектів розвитку та вдосконалення соціальної інфраструктури із застосуванням механізмів державно-приватного партнерства сприятиме економічному зростанню кожного регіону та країни в цілому, підвищенню інвестиційної привабливості, створенню нових робочих місць. Як показує зарубіжний досвід, державно-приватне партнерство є більш ефективною формою взаємодії влади та бізнесу у вирішенні інфраструктурних проблем, ніж бюджетне фінансування і приватизація.

В останні роки державно-приватне партнерство набуло поширення і в Україні. Воно стає однією з найбільш ефективних форм взаємодії влади та бізнесу у вирішенні багатьох, в тому числі інфраструктурних, проблем держави. В Україні протягом тривалого часу формуються правові застави для розвитку окремих форм державно-приватного партнерства. Нині законодавчу базу розвитку державно-приватного партнерства становлять: Конституція України, Цивільний кодекс України, Господарський кодекс України, законодавчі акти України, серед яких: Закон України «Про державно-приватне партнерство», Закон України «Про концесії», Закон України «Про концесії на будівництво і експлуатацію автомобільних доріг», Закон України «Про особливості передачі в оренду чи концесію об'єктів централізованого водо-, теплопостачання і водовідведення, що перебувають у кому-

нальній власності» та ін. Крім законів, окремі питання розвитку державно-приватного партнерства регулюються постановами та розпорядженнями Кабінету Міністрів України, положеннями та наказами центральних органів виконавчої влади, рішеннями місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування.

Так, у Законі України «Про державно-приватне партнерство» державно-приватне партнерство визначено як співробітництво між державою Україна, Автономною Республікою Крим, територіальними громадами в особі відповідних органів державної влади та органів місцевого самоврядування (державними партнерами) та юридичними особами, крім державних та комунальних підприємств, або фізичними особами – підприємцями (приватними партнерами), що здійснюється на основі договору [5].

У даному дослідженні доцільно здійснити акцент на визначенні державно-приватного партнерства як співробітництва, що засноване на довгостроковому договорі між органом місцевого самоврядування або центральним органом виконавчої влади (або будь-яким іншим органом державної влади) та приватною організацією (приватним підприємцем) щодо надання визначеного у договорі переліку послуг, які традиційно надаються державними або комунальними підприємствами і стосуються розвитку соціальної інфраструктури. При цьому, приватна компанія надає послуги, користуючись активами, які знаходяться у державній чи комунальній власності. Взяті у користування чи створені протягом дії договору активи по його закінченню передаються у власність державного чи муніципального партнера.

Мета державно-приватного партнерства полягає у поєднанні сильних сторін державного і приватного секторів для суспільної вигоди. Різноманіття видів, форм і сфер застосування державно-приватного партнерства роблять його універсальним механізмом для рішення цілого ряду довгострокових задач – від створення і розвитку інфраструктури до розробки та адаптації нових перспективних технологій. Будь-яке державно-приватне партнерство має на меті поліпшення якості, ефективності, а також доступу користувачів до основних комунальних послуг та інфраструктури. Конкретніше переваги державно-приватного партнерства можуть бути описані так: підвищення ефективності управління; залучення інвестицій; впровадження інноваційних рішень; передача технологій; розподіл підприємницьких та інвестиційних ризиків між партнерами.

Існує багато форм угод державно-приватного партнерства (угоди на обслуговування (аутсорсинг), угоди на управління, угоди оренди, будівництво-експлуатація-передача (БЕП), будівництво-володіння-експлуатація (БВЕ), будівництво-володіння-експлуатація-передання (БВЕП), проектування-будівництво-фінансування-експлуатація (ПБФЕ) та подібні до них угоди, що розробляються під конкретний новий проект, приватна фінансова ініціатива (ПФІ) та концесії), втім, слід зазначити, що перші угоди в Україні були створені у формі концесій на будівництво автошляхів. Останніми роками з'явилися приклади залучення приватного сектора до сфери комунальних послуг, зокрема, до теплопостачання та водопостачання.

В сучасних умовах до ризиків та перешкод для розвитку державно-приватного партнерства належать: можливості неефективного управління з боку приватного партнера майном, наданим державним партнером для виконання умов договору, несвоєчасного введення в експлуатацію предмета договору та його невідповідності критеріям, передбаченим дого-

вором; можливість зміни нормативної бази, зокрема, внесення змін до податкового та регуляторного законодавства, зміни стандартів якості (підвищення вимог) до товарів і послуг, які надаються приватним партнером за умовами договору, що може спричинити істотну зміну умов участі приватних партнерів у проектах; відсутність гарантії отримання приватним партнером від органів виконавчої влади або органів місцевого самоврядування дозвільних документів та погоджень, необхідних для виконання умов договору, у тому числі отримання права користуватися земельною ділянкою, необхідною для виконання умов договору; відсутність впевненості приватного партнера у можливості рівноправного з державою захисту своїх інтересів у системі правосуддя, зокрема, можливості вимагати від держави виконання зобов'язань та компенсації понесених втрат через невиконання зобов'язань тощо [5].

Для розв'язання існуючих проблем розвитку державно-приватного партнерства необхідно запропонувати систематизацію заходів щодо сприяння розвитку державно-приватного партнерства в Україні, які умовно можна поділити на правові, теоретико-методологічні, організаційні, економіко-інформаційні, кадрові, фінансові, матеріально-технічні (рис. 1). Тобто, для розвитку державно-приватного партнерства необхідно: закріплення принципів державно-приватного партнерства у державних і регіональних стратегіях соціально-економічного розвитку держави та регіонів; створення сприят-

ливого інституційного середовища державно-приватного партнерства; розробка і удосконалення його нормативно-правової бази; забезпечення державної підтримки і гарантій держави партнерам з приватного сектору; створення державного органу з питань державно-приватного партнерства, а також інститутів громадянського суспільства, необхідних для його діяльності: об'єднань, асоціацій, союзів, експертних і консультативних комітетів; запровадження публічного контролю за виконанням договірних зобов'язань всіма учасниками-партнерами.

Правові заходи щодо сприяння розвитку державно-приватного партнерства в Україні мають забезпечити створення належної нормативно-правової бази розвитку державно-приватного партнерства, що охоплює: закони України, укази Президента України, постанови, розпорядження, нормативи, інструкції тощо. Передусім, необхідно доповнити окремими самостійними статтями (пунктами) щодо державно-приватного партнерства населення Конституції України, Цивільний кодекс України, Господарський кодекс України та інші чинні законодавчі акти України.

Теоретико-методологічні заходи сприятимуть вдосконаленню науково-методичного забезпечення розвитку державно-приватного партнерства, розробці та реалізації програм та проектів державно-приватного партнерства, затвердженню стандартів та нормативів державно-приватного партнерства, підвищенню якості та практичної спрямованості наукових розробок.

Організаційні заходи передбачають створення організаційно-управлінської структури Центру

державно-приватного партнерства при Державному агентстві з інвестицій та управління національними проектами України, що втілюватиме проекти з державно-приватного партнерства; визначення повноважень органів влади, які залучаються на всіх етапах підготовки та реалізації проектів державно-приватного партнерства на державному, регіональному і місцевому рівнях з метою усунення дублювання функцій.

Економіко-інформаційні заходи щодо сприяння розвитку державно-приватного партнерства полягають у підготовці та розповсюдженні посібників із застосування форм державно-приватного партнерства в різних сферах економіки, внесенні корективів до навчальних програм закладів, що готують фахівців для державного та муніципального управління. Результатом реалізації економіко-інформаційні заходів стане: забезпечення рівного доступу суб'єктів державно-приватного партнерства до необхідної інформації щодо об'єктів державно-приватного партнерства; формування на державному, регіональному та місцевому рівнях бази проектів співробітництва.

Кадрові, фінансові, матеріально-технічні заходи сприятимуть впровадженню програм підготовки кваліфікованих кадрів, розробці та впровадженню механізмів мотивування держслужбовців до стимулювання створення та підвищення ефективності державно-приватного партнерства.

Таким чином, реалізація запропонованих заходів щодо сприяння розвитку державно-приватного партнерства в Україні дасть змогу: підвищити якість, ефективність, а також доступність основних комунальних послуг та інфраструктури;

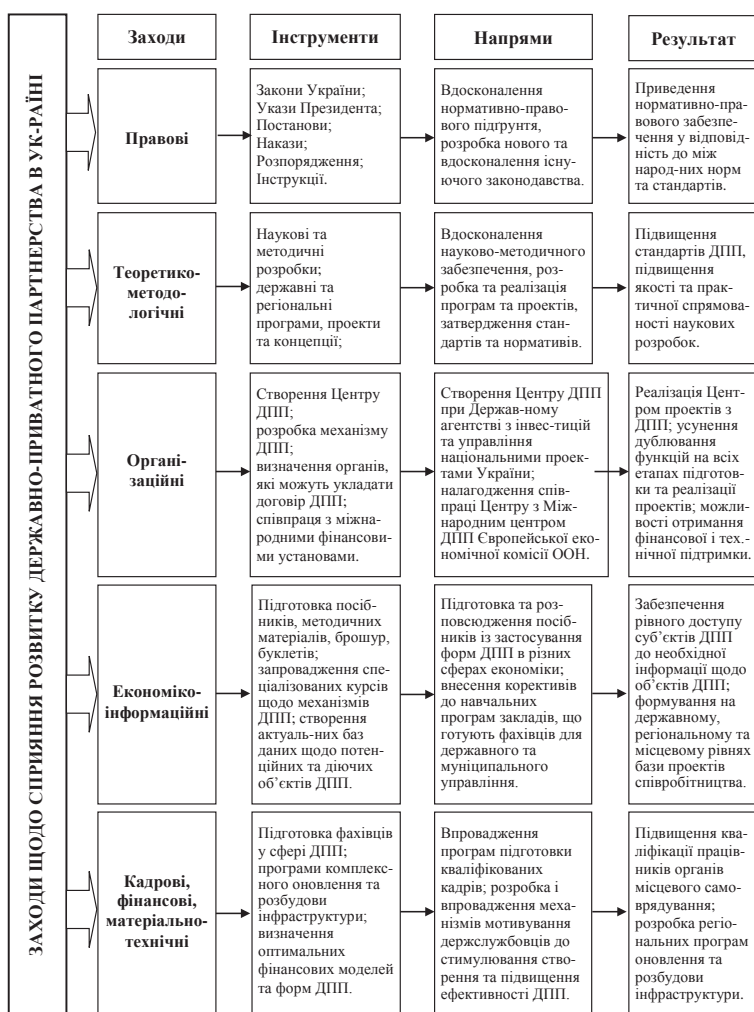

Рис. 1. Основні заходи щодо сприяння розвитку державно-приватного партнерства (ДПП) в Україні

Джерело: розроблено автором

підвищити ефективність управління; залучити інвестиції до регіону та країни в цілому.

Висновки і пропозиції. Отже, державно-приватне партнерство є ефективною формою взаємодії держави і приватного сектора у забезпеченні необхідного рівня фінансування соціальної інфраструктури, в основу функціонування якого покладено принцип збалансованості інтересів, прав і зобов'язань сторін у процесі її реалізації. Реалізація проектів розвитку та вдосконалення соціальної інфраструктури із застосуванням механізмів

державно-приватного партнерства сприятиме економічному зростанню кожного регіону та країни в цілому, підвищенню інвестиційної привабливості, створенню нових робочих місць.

Розвиток державно-приватного партнерства в Україні потребує подальших досліджень питань створення нових форм співпраці влади та бізнесу, вдосконалення існуючої нормативної бази, розвитку та вдосконалення методики, механізмів та інструментів реалізації концепції державно-приватного партнерства.

Список літератури:

1. Управління людським та соціальним розвитком у регіонах України: монографія / О. Ф. Новікова, О. І. Амоша, Л. В. Шаульська та ін. – Донецьк: Ін-т економіки пром-сті НАН України, 2010. – 488 с.
2. Бондар Н. М. Розвиток транспортної інфраструктури України на засадах державно-приватного партнерства: монографія / Н. М. Бондар. – Київ: НТУ, 2014. – 333 с.
3. Вінник О. М. Корпоративна форма державно-приватного партнерства: проблеми правового забезпечення на тлі зарубіжного досвіду: монографія / О. М. Вінник. – Суми: МагДен, 2012. – 203 с.
4. Павлюк К. В. Сутність і роль державно-приватного партнерства в соціально-економічному розвитку держави / К. В. Павлюк, С. М. Павлюк // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. – 2010. – Вип. 17. – С. 10-19.
5. Про державно-приватне партнерство: закон України: за станом на 16 грудня 2010 року / Верховна Рада України. – Офіц. вид. – К.: Парламентське вид-во, 2010. – 20 с.
6. Щодо розвитку державно-приватного партнерства як механізму активізації інвестиційної діяльності в Україні [Електронний ресурс] / Аналітична записка Національного інституту стратегічних досліджень при Президентові України. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/816/>.

Ильин С.В.

Донецкий национальный университет

РАЗВИТИЕ ГОСУДАРСТВЕННО-ЧАСТНОГО ПАРТНЕРСТВА В СИСТЕМЕ ФИНАНСИРОВАНИЯ ОБЪЕКТОВ СОЦИАЛЬНОЙ ИНФРАСТРУКТУРЫ

Аннотация

В статье исследована сущность и роль государственно-частного партнерства, его роль в развитии социальной инфраструктуры. Рассмотрены основные формы и предпосылки внедрения государственно-частного партнерства в Украине. В исследовании определены современные проблемы, препятствующие государственно-частному партнерству в Украине и предложены рекомендации по его развитию. Обоснована необходимость разработки и внедрения концепции развития государственно-частного партнерства как инструмента финансирования объектов социальной инфраструктуры. Систематизированы основные мероприятия по содействию развитию государственно-частного партнерства в Украине.

Ключевые слова: социальная инфраструктура, объекты социальной инфраструктуры, финансирование социальной инфраструктуры, государственно-частное партнерство, мероприятия по содействию развитию государственно-частного партнерства.

Ilin S.V.

Donetsk National University

PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP DEVELOPMENT IN THE FINANCING SYSTEM OF SOCIAL INFRASTRUCTURE OBJECTS

Summary

This article the nature and role of public-private partnership, its role in the development of social infrastructure were researched. Main forms and premises for implementing public-private partnership in Ukraine were examined. In the research the current problems that hinder public-private partnership in Ukraine were identified and recommendations for its development were offered. The necessity of development and implementation of the concept of public-private partnerships as a tool for financing social infrastructure was justified. Basic measures to promote public-private partnership in Ukraine were systematized.

Keywords: social infrastructure, objects of social infrastructure, social infrastructure financing, public-private partnerships, measures to promote public-private partnerships development.